

POHORELSKÝ HLÁSNÍK

***** Informačné noviny Obce Pohorelá; ročník XIX; APRIL 2023; - ZADARMO - *****

VEĽKÁ NOC (z knihy „Nárečie Pohorelej“ od Gejzu Horáka)

Ako všade inde i v Pohorelej radi na Veľkú noc šunku - šoldru. Varia ju na Veľký piatok. Masťnú vodu, v ktorej sa varila šunka, gazdiné odkladajú do pohárika a užívajú proti hadom, pľuhavcom. Ženy chodia v lete na lesné ovocie, nuž stretávajú sa často s hadmi. Natierajú si nohy veľkopiatočnou masťnou vodou, aby boli chránené proti hadiemu jedu. I ročný statok a ovce, ktoré sa pasú na skalnatých stráňach, sú vystavené hadiemu nebezpečenstvu. - Gazdiná pamätá i na to; veď tohto preventívneho lieku je dosť. Natrie masťnou vodou ratice kráv a volov, ratičky oviec, vemená kráv a „škurlaťiki“ oviec. Svedomie je na pokoji...

Ak na Veľký piatok prší, treba sa obávať suchého roka: „Veľki piatôk dážďžvy, robi ročôk žyžňivy“.

Na vzkriesenie - ako na všetky slávnostné sviatky, pri kostole strieľajú z mažiarov. Čím sa viac strieľa, tým väčší sviatok alebo naopak.

Vo Veľkonočnú nedeľu ráno prazia gazdiná teľacinu, alebo mäso z baránka. Keď je mäso upražené, rozbiť naň vajcia a je z toho prazhenica s mladým mäskom. Domáci majú rannú pochúťku.

Veľkonočný pondelok je dňom mužského pokolenia, ktoré najlepšie reprezentujú parobci. Doktorí, aby nič nezameškali, začnú konať svoju povinnosť hneď po polnoci. Vedrá idú z ruky do ruky. Dievča je chudá premočená až do kosti. Doktorí a veru väčšina z nich sa neuspokojí s vedrom. Parobci zavedú dievča k potoku a tam ho do milej chuti vyoblievajú. Ak sa dievka priveľmi bráni, postarajú sa o ňu dôkladnejšie. - Vhodia ju, nebožiatko, do potoka a keď sa im ešte vidí málo zamočené, použijú aj vedrá. Dakedy sa aj parobok dostane „sťeblo“ čerstvej vody. Ak je dievča šikovné, s jedným si poradí. - Veď keby chodili po jednom, to by sa dievky tak nebáli, ale chodia celé skupiny a proti mnohým je aj šikovná bezradná...

Mamičky skrývajú menšie dievčence do „ginca“ (suda) a prikrývajú ich riečicou. - Mať vyhovie dievčaťu: skryje ho a chlapcom tajne ukáže, kde ho majú hľadať; nenahnevajú sa teda ani oni. - Napokon aj cez riečicu sa dá poriadne obliať.

Po oblievačke musia dievčence a matere parobkov dôkladne pohostiť - pouctiť. Starostlivo ponúkajú najmä toho, z ktorého by radi mali začať.

„Pužički (bahniatka) svätené na Kvetnú nedeľu, chránia domy proti zhubnému účinku blesku. Proti hromu používajú aj halúzky z liesky. Ľudová legenda vraví, že Panna Mária sa raz za búrky skryla s Ježiškom pod liesku. Preto vraj do liesky nikdy hrom neudrie.

Mať vyvarená z veľkonočnej šunky sa používa i na masenie mladého ľanu, aby vraj vlákna boli hladučké ako mať.

Milí občania, rodáci, priatelia a priaznivci obce Pohorelá a jej miestnej časti Pohorelská Maša,

pod záštitou Pohorelského kultúrneho leta v spolupráci s OÚ Pohorelá sme pre Vás pripravili seriál večerných YouTube online premiér z obecného video archívu! Ti skôr narodení si budú ešte určite pamätať nedeľné vysielanie Pohorelskej káblovej televízie „PohoKaTEL“ z 90. rokov minulého storočia, kde boli všetky tieto archívne videozáznamy v reálnom čase aj odpremiérovane!

Touto cestou by sme chceli všetkých Vás, ktorí vlastniete nejaké raritné VHS kazety zachytávajúce archívne zábery zo spoločenského, kultúrneho a športového diania v horehronskej obci Pohorelá osloviť s ich zapožičaním. My ich následne zdigitalizujeme, zaradíme do video archívu obce a zverejníme na oficiálnom YouTube kanáli.

Ozvať sa môžete telefonicky na t. č.: 048/6196102, mailom: obec@pohorela.sk, prípadne osobnou návštevou Obecného úradu.

Naše poďakovanie za doteraz poskytnuté video materiály patrí najmä bývalému obecnému kameramanovi pánovi Jozefovi Balázovi a samozrejme pánovi Andrejovi Polákovi, ktorý je zodpovedný za digitalizáciu a sprístupnenie video archívu pre širokú verejnosť na sociálnych sieťach a venuje tomuto projektu svoj voľný čas.

ŽIVOT ČLENOV DENNÉHO CENTRA SENIOROV ZA ROK 2022

Činnosť DCS sa v uplynulom roku riadila vopred vypracovaným rámcovým plánom práce, ktorý bol počas roka dopĺňaný príležitostnými podujatiami. Práca bola zameraná na rôzne aktivity, či už priamo v centre alebo mimo neho.

Na stretnutiach v centre sme si vypočuli prednášky:

- Zdravý životný štýl, po ktorej členky pripravili na ochutnávku aj racionálne šaláty

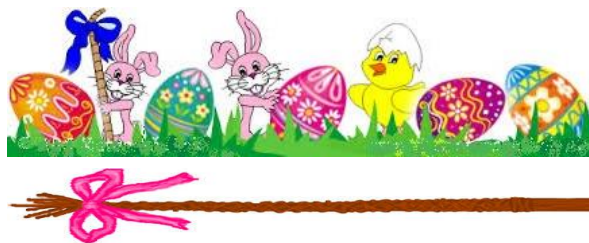
- Nástrahy tohto obdobia pre seniorov s príslušníkom policajného zboru p. Baksom.

Prípravili sme slávnostné posedenia k MDŽ, Dňu matiek, Úcte k starším - toto nám spestrili krátkym programom aj žiaci ZŠ, na Mikuláša a záver kalendárneho roka. Na spoločných stretnutiach v centre nezabúdame ani na našich oslávencov, posedenia pri hudbe nášho harmonikára Jožka a spoločnom speve ľudových piesní. Pripomíname si aj staré, skoro už zabudnuté piesne. Spoločne diskutujeme a radíme si. Myslím, že v centre vládne dobrá atmosféra. Na sviatky Veľkej noci sme vlastnoručne pripravili výzdobu nielen v centre, ale pekne sme vyzdobili aj námestie v obci. V centre sme nezabudli ani na vianočnú výzdobu. Koncom októbra naše ženy pripravili venčeky na hroby padlých vojakov a partizánov vo svetových vojnách a k pamätníku na námestí. Počas roka sme navštívili hrad v Slovenskej Ľupči, múzeum v B. Bystrici. Krásne boli aj letné slnečné dni strávené na kúpalisku na Zelenej vode, zájazde poriadanom ZO SZPB po pamätných miestach bojov do Tisovci a pri prameni B. Nemcovej v Bacúchu. Naše putovanie po Slovensku bolo zavŕšené duchovným zájazdom do Levoče. Zároveň naše členky a členovia putovali, či už jednotlivci, v skupinkách alebo spoločne po našom okolí a to do Hučanského, na Roveň, okolo Breziny a ku našim kaplnkám. O svoju telesnú pohodu sa niektoré členky starajú návštevou masáže. Okrem našich vlastných podujatí zúčastňovali sme sa /podľa našich možností/ aj podujatí poriadaných ZO SZPB a obcou.

Život seniorov v centre je pestrý a rôznorodý, no nebol by taký bez finančnej pomoci OÚ, za čo chceme aj touto cestou poďakovať p. starostke Ing. Jane Tkáčikovej. Zároveň chceme poďakovať všetkým aktívnym členkám v centre, hlavne za pomoc pri príprave pohostení a nášmu harmonikárovi Jožkovi, pretože bez jeho harmoniky by bola v centre nuda.

Anna Lakandová

ÚSPECHY ZŠ S MŠ POHORELÁ

PaedDr. Dagmar Krupová si z rúk ministra školstva prevzala ocenenie

Dočasne poverený minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Ján Horecký udelil 10. marca 2023 Veľkú medailu, Malú medailu a Ďakovný list sv. Gorazda pedagógom, ktorí sa pričínili o rozvoj školstva na Slovensku.

Ocenenia si za prácu v prospech vzdelávania a výchovy z rúk pána ministra prevzalo 60 pedagógov z celého Slovenska.

Riaditeľstvo ZŠ s MŠ Pohorelá navrhlo pani PaedDr. Dagmar Krupovú z našej materskej školy na uvedené ocenenie za životný prínos v oblasti predprimárneho školstva a bohatú publikačnú činnosť.

PaedDr. Dagmar Krupová, zástupkyňa riaditeľa pre materskú školu, pracuje v ZŠ s MŠ Pohorelá od roku 1981, na vedúcej pozícii 28 rokov, je priekopníčkou netradičných spôsobov a techník v predprimárnom vzdelávaní.

Jej vynikajúce odborné vedomosti, nenahraditeľné pracovné skúsenosti, všeobecný prehľad, tvorivý a maximálne ľudský prístup ku deťom z nej robia vynikajúceho pedagóga, ktorého si pamätá každé dieťa.

Vie si získať vážnosť a dôveru, pracovné povinnosti si plní zodpovedne, má vynikajúce organizačné schopnosti, aktívne spolupracuje s rodičmi a spolu s deťmi pripravuje akcie na prezentáciu školy a škôlky. Obdivuhodná je jej chuť stále sa vzdelávať, zlepšovať a napredovať.

Trvalými atribútmi jej práce sú zodpovednosť, vytrvalosť, každodenné nasadenie, skvelý prístup k deťom a hlavne životný optimizmus.

Za svoju celoživotnú prácu a angažovanosť v predprimárnom školstve si ocenenie plne zaslúži.

Slávnostný akt sa uskutočnil v priestoroch Zimnej jazdiarne Bratislavského hradu. Ocenenie pedagogickej práce nesúce meno svätého Gorazda je najvyšším prejavom uznania, aké môže pedagógom udeliť minister školstva a traja sa od roku 1997. Symbolicky sú nazvané po prvom známom učencovi v dejinách nášho národa a sú uznaním mimoriadneho pedagogického úsilia, talentu, nasadenia či vernosti pedagogickej profesii, ako aj práce v prospech školstva či výchovy.

Celoživotná trpezlivá práca, mimoriadny prínos pre školstvo a množstvo detí, žiakov a študentov, ktorých pripravili na profesijný aj osobný život – to sú výsledky mnohých učiteľov, ktorí zasvätili svoj život tomuto povolaniu.

Mgr. Jozef Šajša
riaditeľ ZŠ s MŠ Pohorelá

DOM SMÚTKU – CHLADIACE BOXY

Obec Pohorelá ako prevádzkovateľ Domu smútku v Pohorelej a pohrebísk - cintorín v Pohorelej a cintorín v miestnej časti Pohorelská Maša oznamuje, že chladiace zariadenie v Dome smútku v Pohorelej je stále plne funkčné a prevádzkyschopné, spĺňa všetky technické normy a požiadavky v zmysle platnej legislatívy – zabezpečuje trvalé udržanie požadovanej teploty v rozmedzí 0°C až 5°C. Technické a revízie prehliadky sú vykonávané pravidelne.

Ceny za poskytovanie služieb v dome smútku sú určené Všeobecne záväzným nariadením obce Pohorelá č. 1/2017, ktorým bol vydaný prevádzkový poriadok pohrebísk a domu smútku v obci Pohorelá – za uloženie pozostatkov v chladiacom zariadení a vykonávanie smútočného obradu v obradnej sieni za každý aj začatý deň je poplatok

7,- € za zosnulých, ktorých posledný trvalý pobyt bol v obci Pohorelá

12,- € za zosnulých z iných obcí

kontakt na správcu Domu smútku v Pohorelej: p. Marta Pompurová; 0917373955

ŠPORTOVÝ AREÁL NA SIHLE

Športový areál na Sihle je uzatvorený. Podmienky používania a kontakt na správcu sa nachádza v texte nižšie:

Zásady používania multifunkčného ihriska:

Multifunkčné ihrisko sa nachádza v Obci Pohorelá, pri futbalovom ihrisku. Ide o viacúčelové ihrisko s umelou trávou, oploštením, mantinelmi pre loptové hry. Služi na prevádzkovanie aktivít obyvateľov či návštevníkov obce. Rozmery ihriska sú 36 x 18 m. Vlastníkom a prevádzkovateľom multifunkčného ihriska (ďalej MI) je Obec Pohorelá. Starosta obce poveril správcovstvom MI zodpovednú osobu, ktorá budú zabezpečovať prevádzku MI. Užívateľom MI sa rozumie osoba, ktorá sa nachádza v priestore MI (užívateľ). Každý užívateľ je povinný oboznámiť sa s týmito zásadami bez výnimky ich dodržiavať. Na MI je dovolené vykonávať výhradne tie aktivity, na ktoré ja ihrisko prispôbené. MI poskytuje široké možnosti pre rôzne športové aktivity. Hlavne kolektívne športy ako malý futbal, volejbal, hádzaná a basketbal alebo individuálne športy ako tenis a nohejbal atď. Športovú, zábavnú, rekreačnú alebo inú povolenú činnosť môže na MI vykonávať každý užívateľ výhradne na svoje vlastné riziko! Týmto ustanovením sa neobmedzuje povinnosť dodržiavať zásady používania multifunkčného ihriska. Každý užívateľ MI je povinný riadiť sa pokynmi správcu. Po neuposluchnutí jeho pokynov môže byť osoba z MI s okamžitou platnosťou vykázaná. Užívateľ MI je povinný správať sa tak, aby jeho konaním alebo nekonaním nedošlo k zraneniu, ujme na zdraví, alebo poškodeniu majetku obce. Užívateľ je plne zodpovedný za škody, ktoré vznikli jeho pričinením. Za škody vzniknuté nedodržiavaním prevádzkového poriadku a všeobecných bezpečnostných pravidiel uvedených na vstupnej tabuli do MI zodpovedá osoba porušujúca tieto pravidlá, alebo jej zákonný zástupca. Každý užívateľ je povinný vstupovať do priestoru MI výhradne cez vstupné bránky. Vstup na ihrisko je možný len na základe súhlasu správcu v súlade s Prevádzkovými hodinami MI. Vodenie psov a iných zvierat do priestoru MI je zakázané. Na MI je zakázaný pohyb na bicykloch a kolieskových korčuľoch. Areál MI je monitorovaný kamerovým systémom obce Pohorelá. V areáli MI je prísny zákaz fajčenia a používania alkoholických nápojov vrátane toxických omamných látok. Žiaci materskej a základnej školy môžu vstúpiť na MI len v sprievode učiteľa alebo školou poverenej zodpovednej osoby. Deti do 10 rokov musia byť na MI v sprievode dospelých osoby. Vstup so zmrzlinou, nápojmi či potravinami je na MI zakázaný. Každý užívateľ MI je povinný v priestore MI a jeho okolí udržiavať čistotu, poriadok a vyvarovať sa činnosti, ktorou by narušoval verejný poriadok a nočný pokoj. Každý užívateľ je povinný používať vhodnú športovú obuv. Nesmú sa používať kopáčky, topánky s podpätkom alebo iná nevhodná obuv. Na evidenciu využívania MI slúži Záznamová kniha MI (ďalej len kniha). Záznamy do knihy môže robiť výlučne prevádzkovateľ MI a ním poverený správca. Správca sa v prvom rade riadi stanoveným časovým harmonogramom Prevádzkového poriadku MI (to znamená jednotlivé skupiny z časového harmonogramu majú prednosť pred ostatnými záujemcami). Každý záujemca o ihrisko (ďalej len záujemca) sa musí nahlásiť minimálne deň dopredu osobne alebo telefonicky na obecnom úrade (ďalej len OÚ) alebo u ZŠ vo vyučovacom procese (to znamená, že nie je možné, aby sa užívateľ nahlásil dopredu na každý deň v týždni na tú istú hodinu). V prípade, že je ihrisko neosadené, môže správca záujemcu dopísať operatívne (to znamená, že môže zapísať aj užívateľa, ktorý tam bol už v pondelok o 15:00 hod, v utorok o 15:00 hod atď.). a chcel by využiť MI aj v stredu o 15:00 hod). Záujemca pred vstupom na ihrisko zaplatí schválené nájomné u zamestnanca OÚ alebo u správcu a za platbu mu bude vystavená Potvrdenka. Výška platby sa pozná aj do knihy. Peniaze za prenájom použije obec iba na správu a údržbu MI. V prípade nepriaznivého počasia alebo ak nastane okolnosť, ktorá zabráni užívateľovi plnohodnotne využiť MI na dohodnutý účel, nájomné, resp. jeho pomerne časť bude užívateľovi vrátená. Po zaplatení poplatku za prenájom, správca osobne otvorí ihrisko (len výnimočne môže odovzdať kľúč zodpovednému záujemcovi. V tom prípade zodpovedá za kľúč záujemca). Rozmnožovanie kľúča je prísne zakázané a môže byť zaň udelená pokuta. Užívateľ je povinný ihneď po vstupe na MI skontrolovať jeho stav. V prípade, že zistí nejaké závažné poškodenie, okamžite ich nahlásiť správcovi. Zodpovednosť za poškodenie MI prechádza na predchádzajúceho užívateľa podľa knihy. Môže stať, že sa zariadenie MI poškodí aj počas hry. V tom prípade to treba okamžite nahlásiť správcovi! Po skončení hry si užívateľ ihrisko poriadu (odloží sieť na tenis, volejbal a podobne). Nakoniec ihrisko uzamkne správca.

Nájomné za MI (poplatky):

Individuálne športy:

· Nohejbal, tenis – (2,00 EUR/hod.)

Kolektívne športy:

· Basketbal, volejbal, futbal, hádzaná – (4,00 EUR/hod.)

· Osvetlenie – (2,00 EUR/hod.)

Deti a mládež do 18 rokov za stanovených podmienok sú od poplatkov oslobodení, okrem poplatku za používanie osvetlenia. Poplatok za osvetlenie hradí každý používateľ MI.

Prevádzkové hodiny MI:

pondelok – piatok mimo prázdnin a sviatkov

8.00 hod. – 15.00 hod. prednostne žiaci ZŠ s MŠ, v prípade ich nezáujmu individuálne rezervovanie pre záujemcov

15.00 hod. – 18.00 hod. verejnosť – deti a mládež do 18 rokov

18.00 hod. – 20.00 hod. verejnosť – záujemcovia nad 18 rokov (v piatok prednostne kolektívne športy)

pondelok – piatok počas prázdnin a sviatkov

8.00 hod. – 14.00 hod. individuálne rezervovanie pre záujemcov

14.00 hod. – 17.00 hod. verejnosť – deti a mládež do 18 rokov

17.00 hod. – 21.00 hod. verejnosť – záujemcovia nad 18 rokov (v piatok prednostne kolektívne športy)

Sobota a nedeľa vždy

8.00 hod. – 14.00 hod. individuálne rezervovanie pre záujemcov

14.00 hod. – 17.00 hod. verejnosť – deti a mládež do 18 rokov

17.00 hod. – 21.00 hod. verejnosť – záujemcovia nad 18 rokov (prednostne kolektívne športy)

Identifikačné údaje prevádzkovateľa: Správca :

Obec Pohorelá, Školská 349/6, 976 69 Pohorelá

Tel. kontakt: 0902/974410 (v pracovnom čase Obecného úradu)

0902/974411 (mimo pracovného času Obecného úradu)

Tel. kontakt: 048/6196102, 048/6196109

E-mail: obec@pohorela.sk

„MEMORIÁL POHORELSKÝCH RUBÁROV“

V sobotu 11. marca 2023 sa pri príležitosti 67. výročia lavínového nešťastia v Kulichovej doline konali 27. majstrovstvá Pohorelej v nohejbal trojčlenných družstiev neregistrovaných hráčov „Memoriál pohorelských rubárov“.

Pred samotným turnajom si starostka obce Ing. Jana Tkáčiková s poslancami OZ, zástupcovia Lesov SR a rodinní prislušníci obeť lavínového nešťastia uctili pamiatku tragicky zosnulých lesných robotníkov položením vencov a zapálením sviec k spoločnému hrobu v miestnom cintoríne.

Turnaja sa zúčastnilo 8 tímov zo Svit, Heľpy a domácej Pohorelej. Najviac sa darilo tímu Svit, 2. miesto obsadili hráči MJ – Construct z susednej Heľpy a na 3. pozíciu skončil Chemosvit zo Svit. Najlepším hráčom sa stal Jozef Kanoš z pohorelského tímu „Borovičtan“, za najlepšieho smečiara bol vyhlásený Róbert Klein zo Svit a najlepším nahrávačom bol Vladimír Petrílk z Chemosvitu Svit.

Turnaj podporili – Obec Pohorelá, Radegast, HK Jatka, OPORA Pohorelá, Bartrans, Lesy SR, Krčma pri Mlie a Po-hostinstvo Holdomáš. Veľká vďaka patrí ako vždy organizátorom, ktorí sa podieľali na príprave a chode tejto akcie pod vedením Michala Tlučáka, Petrovi Pletkovi, ktorý tentokrát pripravil boršč a cukrárke Emílii Tlučákovej, ktorá napiekla zákusky a slané jednodubky.

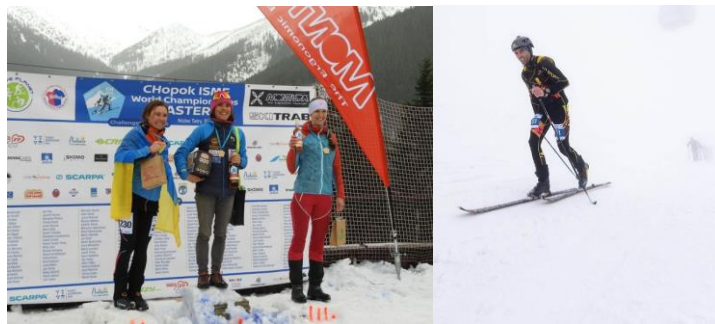

V dňoch 31. marca až 2. apríla 2023 sa na južných svahoch Chopku konalo svetové skialpinistické podujatie - Majstrovstvá sveta v skialpinizme veteránov. V rovnakom termíne a na rovnakom mieste ako svetový šampionát, sa uskutočnil aj Slovenský pohár v skialpinizme a MEDISKIALP – Memoriál Karola Javorského, ktorý je určený pre zdravotníckych pracovníkov zo štátneho i súkromného sektora. Podujatia sa zúčastnilo viac ako 100 pretekárov zo 17 krajín, medzi nimi aj aktuálna majsterka sveta, Horehronka Marianna Jagerčíková.

Medzi silnou konkurenciou náš Ján Siman obsadil:

- 7. miesto: ISMF MASTERS nad 40 rokov,
- 6. miesto: Slovenský pohár v skialpinizme, kategória veteráni,
- 3. miesto: MEDISKIALP – Memoriál Karola Javorského.

V ženskej kategórii potešila Veronika Gandžalová 3. miestom v preteku Slovenského pohára s časom 00:52:21, v kategórii MEDISKIALP sa umiestnila na 2. mieste.

NEBUĐME LENIVÍ, TRIEĐME ODPAD!

PAPIER: PATRIA SEM – noviny, časopisy, kancelársky papier, reklamné letáky, stlačené krabice, kartóny papierové obaly, papierové tašky, v malom množstve aj papier s kancelárskymi spinkami alebo skartovaný papier NEPATRIA SEM – väzbové obaly kníh, mokrý, mastný alebo znečistený papier, asfaltový a dechtový papier, použité plienky a hygienické potreby, alobal, celofán a pod.

SKLO: PATRIA SEM – nevratné obaly zo skla z alkoholických alebo nealkoholických nápojov, poháre, tabuľové sklo z okien a dverí (väčšie množstvo patrí na zberný dvor), sklenené črepy a pod. NEPATRIA SEM – porcelán, keramika, drôtené sklo, autosklo, zrkadlá, tv obrazovky, pozlátené a pokované sklo alebo technické druhy skla. vratné fľaše vracajte späť do obchodu.

PLASTY: PATRIA SEM – neznečistené stlačené alebo zošliapnuté PET fľaše z nápojov, plastové a mikroténové vrecká, baliace fólie, polystyrén, tégly z jogurtov, obaly z CD, obaly z pracích a čistiacich prostriedkov a kozmetiky. NEPATRIA SEM – mastné obaly so zvyškom potravín, podlahové krytiny, novodurové rúrky, obaly z nebezpečných látok, ako napr. motorových olejov, farieb a pod.

KOVY: PATRIA SEM – kovové obaly, konzervy, kovové výrobky a súčiastky, alobal, nápojové plechovky NEPATRIA SEM – kovové obaly kombinované s iným materiálom, napr. tuby z krémov a pást, mäkké vrecúška, napr. z kávy, kovové obaly obsahujúce zvyšky nebezpečných látok, nadrozmerný kovový odpad je potrebné odniesť do zberní kovov, príp. do zberných dvorov.

BIOODPAD: PATRIA SEM – šupky, čajové vrecúška, ovocie, zelenina, odpad z verejnej zelene, listie, tráva, záhradný odpad NEPATRIA SEM – mäso, popol, stavebný odpad a pod.

PETER PLETKA OPĀŤ ÚSPEŠNÝ

Na Medzinárodných majstrovstvách Slovenska a Česka v tlaku na lavičke, ktoré sa konali v Lučenci 31.3. – 2.4. 2023 získal Peter Pletka srebriť medailu v silovom trojboji, v disciplíne benchpress raw v kategórii masters 40-49 rokov výkonom 145 kg.

SPOLOČENSKÁ RUBRIKA

JUBILANTI

90 rokov

Anna Mačkinová, Orlová 646

Juliana Tlučáková, Orlová 638

89 rokov

Valéria Anna Bialiková, Kpt. Nálepku 164

88 rokov

Anna Gáliková, Pod Brezinou 496

83 rokov

Mária Poláková, Hviezdoslavova 63

84 rokov

Emília Súkeníková, Za Hronom 831

83 rokov

Jozef Demo, Kpt. Nálepku 178

75 rokov

Rudolf Ginič, Pohorelá

Anna Mecková, Jesenského 118

Jozef Terek, Clementisova 735

70 rokov

Juraj Mecko, Orlová 512

Mária Tereková, Nová 383

65 rokov

Matej Dubec, Kpt. Nálepku 300

60 rokov

Ing. Iveta Tešlarová, Školská 385

NOVORODENCI

Mária Pačajová, Za Hronom 831

Tomáš Tibenský, M. R. Štefánika 690

ZOSNULÍ

Julián Bráz, 69 r.

Termíny zberu plastov

18.04. 16.05.

Zbierajú sa len **ŽLTÉ** plné a zaviazané vrecia. Plasty sa zbierajú každý štvrtý utorok.

Nezabudnite plastové fľaše a plechovky stlačiť, aby sa zmenšil ich objem!

Termíny zberu netriedeného komunálneho odpadu

19.04. 04.05. 17.05.

Žiadame občanov, aby si **nádoby** vyložili **pred brány už deň vopred!** Zbiera sa od 7:00 hod.! Komunálny odpad sa zbiera každú druhú stredu.

VZNIK POHORELEJ

Prvá zmienka o obci sa zachovala zo začiatku 17. storočia. Maďarský historik Bálint Illa v diele Gomor megye spomína rok 1612, kedy muránsky pán Tomáš Séchy povolal na miesto terajšej obce rodinu Janka Zatrocha zo Šumiaca, ktorý sa stal prvým šoltýsom (richtárom) a spolu s ním sa spomínajú mena: Nemec Martin, Oravec Šimko, Polak Jakub, Polak Gregor. Roku 1616 pribudli mena: Gajdoš Mikola, Rebka Ondrej, Polak Bartha, Polak Wojtko, Polak Jakub, Polak Petro a Polak Macko.

Obec vznikla na panskej lúke - lehota - oslobodenie od daní bola na 8 rokov : do Ďura 1619. Uvádza sa v knihe „Slovenský národopis“, vydané v r. 1985, odtiaľ budem čerpať i ďalšie fakty, dôležité pre historické pochopenie vzniku ako aj ďalšieho vývinu obce. Uvedený zoznam mien ukazuje, ako narastá počet obyvateľstva i keď nejde o veľký počet prisťahovalcov, ale súčasne vysvetľuje, odkiaľ aspoň niektorí pochádzajú. V dedinách na Horehroní sa uvádza nasledovné zvyšovanie obyvateľstva. V Polomke ako v najobývanejšej osade Horehronia v rokoch 1584 – 1616 vzrástol počet osadníkov z 20 na 60, v Šumiaci z 5 rodín na 30, v Heľpe z 1 na 8 a v Telgarte zo 6 na 10. Len vo Vernári sa počet nezmenil a pohyboval sa okolo 10 – 11 rodín. Z uvedeného je zrejme že na Horehroní v tomto období bolo veľmi málo obyvateľov, a prečo? Lebo to bolo obdobie tureckých vpádov na Muránske panstvo a máme i niekoľko historických faktov z tohto obdobia, ktoré uvádza spisovateľ Pavol Hlodák, (rodák z Muráňa) vo svojich knihách.

Podrobnejšie poznáme obliehanie Muránskeho hradu z 5. októbra 1577. Vtedy Turci s päťsto členným janičiarskym vojskom obľahli Muráň. Útok sa však neskončil úspechom, lebo podľa správ, ktorá sa dostala na kráľovský dvor, nepriatelia zajali len jedného chorvátskeho vojaka a z kaštieľa zobrali pár kráv. Tri domy spálili, ale väčšie škody nenarobili.

O rok Turci útok zopakovali, stalo sa tak dňa 19. septembra 1578. Na rozkaz fiľakovského bega Ferháta prepadlo vojsko v počte približne 360 pešiakov Polomku. Obyvatelia, ktorí ušli, hľadali v okolitých lesoch a mnohých vrátane žien a detí zajali. Štyroch valachov zabili a 31 mladých ľudí uväznili. Po tomto útoku fiľakovský beg vyzval Polomku, aby sa podrobila a uznala ho za vládcu, za čo im on poskytnie ochranu. V noci 20. septembra 1583 zaútočilo 200 pešiakov na Šumiac. Obec vypálili a uniesli 107 mladých aj dospelých ľudí. Na Horehroní sa uvádza, že na ochranu pred vpádmi Turkov, boli vybudované dve pevnosti v Polomke a Šumiaci a práve na základe uvedených dramatických udalostí boli tieto v roku 1584 posilnené. Tu slúžilo po 25 drabantov – pešiakov. Tieto pevnosti trvali približne 17 rokov (1577 – 1594).

Na Horehroní bola ešte jedná nebezpečná okolnosť, ktorá trápila a sužovala obyvateľov tohto kraja v tomto období. V severo - východnej časti Kráľovej holi sa nachádza lokalita Martaluzka, veľká lúka medzi horami, a práve tu sa zdržiavala skupina vojakov – dezertérov, ktorí ušli z tureckej armády. Martalovec znamená islamizovaný príslušník balkánskych národov, tí ktorí sa dostali do tureckého zajatia, mladí chlapci boli vychováni v Turecku a vycvičení pre tureckú armádu. Poznáme ich aj pod názvom janičiari a práve niektorí z nich si uvedomili prečo budú bojovať a riskovať životy v záujme tureckého sultána a preto ušli od Turkov.

Ale vráťme sa ku vzniku Pohorelej. To, či pred rokom 1612 bola v katastrofe Pohorelej osada alebo nie, toto teraz nebudeme skúmať, lebo pre obec a jej ďalší vývoj je práve toto obdobie rozhodujúce, to uvidíme z ďalšieho rozprávania.

Prvými osadníkmi v Pohorelej boli slovenskí poddaní z Polomky a Šumiaca, ku ktorým sa čoskoro pridali ukrajinský i poľsko – goralský element, pričom poľsko – goralský element už r. 1616 prevládal. Boli to prisťahovalci z goralských častí oravskej a spišskej Magury, ba i z oblasti Haliče.

Halič je historické územie v dnešnom juhovýchodnom Poľsku a západnej Ukrajine a oficiálna provincia Rakúska a Rakúsko – Uhorska v rokoch 1772 – 1918. Od roku 1945 je Halič rozdelená medzi Poľsko a Ukrajinu. Tato oblasť bola jednou z najzaostalejších poľnohospodárskych oblastí monarchie. Prevažovali veľkostatkari a roľníci masívne emigrovali, lebo im zvyšná drobná pôda na obživu nestačila.

Z uvedeného jednoznačne vyplýva že obyvatelia Pohorelej sú goralského pôvodu. Z rozšírenia tohto etnika na Slovensku sa uvádzajú oblasti na severnom pohorí Slovenska, najjužnejšie enklávy sú obce Liptovská Teplička, Pohorelá a Lom nad Rimavicou. Goralí (obyvatelia hôr a lesov) sú charakteristickí špecifickým goralským nárečím poľského pôvodu, ako aj prevažne valašským folklórom.

A čo zostalo z tejto goralskej kultúry v Pohorelej do dnešnej doby?

- *Nárečie Pohorelej* – typické goralské prvky, časom však narastal aj iný vplyv, tu udomácnení etnik
- *Folklor Pohorelej* – obec vyniká bohatstvom žánrov tradičných ľudových piesní a tancov.
- *Valaská tradícia* - spomeniem len spracovanie ovčích koží a výrobky z nich, majstri kožušníci doviedli výrobu kožuchovej (brusľaky a skoraniky) do nádhornej estetickej a umeleckej dokonalosti.

Z hľadiska ekonomického možno obec Pohorelú, ale aj celé Horehronie pokladať v 16. a najmä v 17. stor. za rozvinutú dobytkársku oblasť, zameranú na tovarovú výrobu pre trh banských miest i pohraničných hradných posádok. Zatiaľ čo 2. polovici 16. stor. prevládalo na Horehroní osídlenie na valaskom práve, v 17. stor. má tu prevahu už chov rôzneho dobytky a koní, a tým sa i ráz pôvodného osídlenia na valaskom práve začal úplne meniť. V 17. i v 18. stor. pohyb obyvateľstva je naďalej živý, čo sa prejavuje v tom, že časť Horehroncov hľadá živobytie na územíach, ktoré ostali ľudoprázdne po Turkoch a na druhej strane na Horehroní nachodia po celú 18. stor. živobytie skupinky schudobnených roľníkov zo severného poľsko – slovenského pohoríčia.

Karol Pletka

Mapa z roku 1558

Mapa z roku 1681

Pohorelský hlásnik – informačné noviny Obce Pohorelá; reg.č. OÚ-OMT/1/95; číslo 2023/04, ročník XIX., - NEPREDAJNÉ

Adresa redakcie: Školská 349/6, 976 69 Pohorelá; 048/6196102, peter.siman@pohorela.sk, www.pohorela.sk. Uzavierka: 10. dňa, vychádza okolo 15. dňa v mesiaci.

Za obsahovú a gramatickú správnosť zodpovedajú autori článkov. Grafická úprava a autor neoznačených článkov: OÚ Pohorelá. Vydáva: Obecný úrad v Pohoreleji;

Zapožičané fotografie a dokumenty VRACIAME. Fotografie zverejňujeme postupne.